

Evropska nedelja prevencije raka grlića materice (21. januar – 27. januar 2019. godine)

„RANO OTKRIVANJE MOŽE SPREČITI RAK GRLIĆA MATERICE”

Po trinaesti put u Srbiji se obeležava Evropska nedelja prevencije raka grlića materice od 21. do 27. januara 2019. godine sa ciljem podizanja svesti žena o raku grlića materice i mogućnostima prevencije. U našoj zemlji ovom nedeljom se prenosi poruka o značaju dostupnih mera prevencije u cilju sprečavanja obolevanja i umiranja od raka grlića materice. Osnovna poruka svim ženama je da je rak grlića materice maligna bolest koja se može sprečiti.

„RANO OTKRIVANJE MOŽE SPREČITI RAK GRLIĆA MATERICE” je slogan koji će obeležiti potrebu da još jednom apelujemo na naše sestre, majke, ćerke, prijateljice da u Evropskoj nedelji prevencije raka grlića materice razmišljaju o svom reproduktivnom zdravlju, i da u toku godine odvoje dan kada će posetiti svog lekara i iskoristiti neku od dostupnih mogućnosti prevencije, ili se obavezno odazovu pozivu za organizovani skrining.

Epidemiološki podaci: U Evropi se godišnje rak grlića otkrije kod oko 60 000 žena, a oko 30 000 žena umre zbog raka grlića materice. Rak grlića materice predstavlja ozbiljan javnozdravstveni problem u Srbiji. Prema podacima Registra za rak, Instituta „Batut“ u našoj zemlji 2015. godine registrovano je 1095 novoobolelih žena od raka grlića materice, dok je 424 žena izgubilo život od raka. Većina smrtnih slučajeva mogla se sprečiti da je bolest otkrivena na vreme i da se na vreme pristupilo lečenju.

Srbija se i dalje nalazi u grupi evropskih zemalja sa najvišim stopama obolevanja i umiranja od raka grlića materice, nalazi se na petom mestu u Evropi, posle Latvije, Bosne i Hercegovine, Estonije i Moldavije (prošle godine bila je na četvrtom). Takođe, naša zemlja se i po umiranju nalazi na petom mestu u Evropi, posle Rumunije, Moldavije, Bugarske i Litvanije (prošle godine bila je na trećem).

U pirotskom okrugu u 2015.g. registrovano je 12 novoobolelih žena a umrla je 1 žena, (u 2014.g. obolelo je 9 žena, u 2013. obolelo je 7), što je evidentno smanjenje u odnosu na 2012. godinu kada je obolelo 16, a umrlo 5 žena.

Jedna od najefikasnijih mera prevencije je imunizacija protiv humanog papiloma virusa, ali ne isključuje potrebu za obavljanjem preventivnih pregleda budući da postojeće vakcine ne štite od svih tipova HPV.

Važno je znati da se skoro svaki slučaj raka grlića materice može sprečiti.

Dobro organizovani skrining programi mogu da spreče i do 80% slučajeva raka grlića materice otkrivajući maligne degeneracije u preinvazivnoj fazi..

Nedelja prevencije raka grlića materice treba da unapredi informisanost žena i opšte populacije o značaju preventivnih pregleda žena i istovremeno da utiče na unapređenje sprovođenja programa organizovanog skrininga raka u našoj zemlji.

U okviru Nedelje prevencije raka grlića materice u Srbiji će se u periodu od 21. januara do 27. januara 2019. godine sprovesti brojne aktivnosti kako u zdravstvenim ustanovama, tako i u zajednici, koje koordiniše i organizuje Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“.

Evropska asocijacija za rak grlića materice (ECCA) je dala preporuke za obeležavanje Nedelje prevencije. Preporučene aktivnosti se odnose na:

- distribuciju edukativno-promotivnog materijala na javnim mestima kao što su tržni centri, metro stanice, autobuske stanice, kao i pružanje saveta i informacija o značaju korišćenja dostupnih preventivnih programa,
- organizovanje edukativnih seminara za stanovništvo u lokalnoj zajednici, u školama, fakultetima, radnim organizacijama,
- organizovanje predavanja o prevenciji raka grlića materice u cilju informisanja žena o tome šta mogu da učine kako bi izbegle pojavu raka grlića materice.
- održavanje seminara o prevenciji karcinoma grlića materice namenjenih studentima medicine kao i zdravstvenim radnicima,
- javne manifestacije, nastupi u medijima
- diskusije na društvenim mrežama na temu prevencije grlića materice

U Pirotskom okrugu, u opštini Pirot od 2014. godine radi se **organizovani skrining raka grlića materice**. Prvi krug u okviru trogodišnjeg ciklusa je započet početkom 2014. godine.

Rezultati organizovanog skrininga u 2018.g.:

U toku organizovanog skrininga očekivani izlazni rezultati su povećan broj novootkrivenih žena od ove vrste raka u prvom trogodišnjem ciklusu. **Sa daljim aktivnostima u okviru sledećih ciklusa skrininga doći će do smanjenja broja novootkrivenih žena uz smanjivanje stopa mortaliteta od ove maligne lokalizacije.** U Pirotskom okrugu već godinama su niske stope mortaliteta od raka grlića materice, što govori o dugogodišnjem odličnom radu službi za ginekologiju u domovima zdravlja kao i ginekološkom odeljenju Opšte bolnice Pirot.

Ciljnu grupu za sprovođenje organizovanog skrininga raka grlića materice čine žene uzrasta 25 –64. godine.

U Domu zdravlja Pirot u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u 2018.godini sprovodio se organizovani skrining raka grlića (druga godina drugog ciklusa): sa područja opštine Pirot u 2018. pozvano je na pregled 8730 žena životne dobi od 25 do 64 godine, a planirano je da se pregleda 2500 žena. Odazvalo se 2330 žena što čini 93% od planiranih 2500 pregleda. Takođe, 2330 žena čini 26,7% od svih pozvanih žena, što je još uvek nizak odaziv. Konstatovan je nešto slabiji odaziv u mlađim generacijama u okviru organizovanog skrininga zato što se PAP test radi kod trudnica pri prvom pregledu. Takođe, među njima su i porodilje i studentkinje van Pirota. Od žena koje su se javile na pregled 2330 žena je testirano, urađen je PAP test. Od 2330 PAP testova, 2266 (97,3%) žena je sa negativnim tj. dobrim nalazom, a kod 42 žene je pozitivan nalaz (1,8%). Dopunske dijagnostičke procedure sprovedene su kod 35 žena (kolposkopije, biopsije...) i kod 13 žena su dokazane prekancerozne promene, a kod jedne žene rak grlića.